

Vilém Knoll
Jakub Hablovič
a kolektiv (eds.)

NADĚJE PRÁVNÍ VĚDY 2023

Právní věda v praxi

Naděje právní vědy 2023

Naděje právní vědy 2023

Právní věda v praxi

**Vilém Knoll, Jakub Hablovič
a kolektiv (eds.)**

Sborník příspěvků
ze stejnojmenné mezinárodní konference
pořádané Fakultou právnickou Západočeské univerzity v Plzni
v hybridní formě dne 24. listopadu 2023

Plzeň 2024

**FAKULTA PRÁVNICKÁ
ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY
V PLZNI**

Naděje právní vědy 2023: Právní věda v praxi

Editoři:

doc. JUDr. Vilém Knoll, Ph.D.; Mgr. Jakub Hablovič, Ph.D.

Recenzenti:

Mgr. Michal Dittrich, Ph.D.; Mgr. Tomáš Křivka, Ph.D.; JUDr. Bc. Petr Kybic, Ph.D.;

doc. JUDr. Antonín Lojek, Ph.D.; prof. JUDr. Karel Marek, CSc.;

JUDr. et PhDr. Jiří Novotný, Ph.D.; JUDr. Tomáš Pezl, Ph.D.;

JUDr. Petra Hrubá Smržová, Ph.D.

Za obsahovou stránku odpovídají autoři příspěvků.

Typografická úprava:

Jakub Pokorný

Vydala:

Západočeská univerzita v Plzni, Univerzitní 2732/8, 301 00 Plzeň

První vydání, 806 stran

Plzeň 2024

ISBN 978-80-261-1258-7

ISBN 978-80-261-1257-0 (brožovaná vazba)

DOI <https://doi.org/10.24132/ZCU.NADEJE.2023>

© Západočeská univerzita v Plzni, 2024

Editorická předmluva

Konference Naděje právní vědy je Fakultou právnickou Západočeské univerzity v Plzni pořádána s přestávkami již od roku 2006 a stala se již tradiční akcí na které se setkávají mladí i zkušenější vědečtí pracovníci a zejména doktorandi. Výhodou této konference – jak se alespoň její organizátoři domnívají – je její široké tematické pojetí, které umožňuje účastníkům prezentovat svá aktuálně zpracovávaná témata bez nutnosti jejich modifikace z důvodu tematického ohraničení, která podobné akce obvykle mají. To může být zajímavé zejména pro studenty doktorských studijních programů, kteří zde mohou prezentovat části připravovaných disertačních prací, získat zpětnou vazbu své dosavadní vědecké práce a současně jim také umožňuje naplnit jeden z obvyklých studijních požadavků – publikování části práce před jejím předložením k obhajobě. Tato akce tak naplňuje svůj cíl, který deklaruje již ve svém názvu, tedy podpořit a rozvíjet budoucí nadějně právní vědce bez rozdílu témat jejich zájmu.

Letošní 12. ročník konference byl opět uspořádán v hybridní formě, přičemž byla koncipován jako jednodenní. Za velkého zájmu účastníků ji v pátek 24. listopadu 2023 zahájil úvodním slovem děkan Fakulty právnické ZČU JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., který v něm zdůraznil zejména potřebu rozvíjení osobních kontaktů mladých vědeckých pracovníků prostřednictvím konferenčních akcí. Následně proděkan pro vědu a výzkum doc. JUDr. Vilém Knoll, Ph.D., seznámil přítomné s organizačními záležitostmi akce. Poté následovalo jednání v jednotlivých sekcích. S ohledem na to, že i v tomto roce byla přihlášena konferenční vystoupení zaměřená na různorodou škálu otázek právní vědy i aplikační praxe, odehrávala se konference v pěti souběžně probíhajících sekcích volně přístupných všem účastníkům. V nich osobně nebo on-line vystoupilo 122 řečníků z toho 67 ze zahraničí (ze Slovenska, Polska, Maďarska, Nizozemí), kteří přednesli své příspěvky v češtině, slovenštině, polštině a angličtině. Konference tak měla stejně jako v předešlých ročnících velmi bohatou účast.

Za nelehkou organizaci rozsáhlé akce a přípravu sborníku je třeba poděkovat řešitelskému a organizačnímu týmu, zejména Mgr. Jakubovi Hablovičovi, Ph.D., který se spolu s Mgr. et Mgr. Karolínou Hanzlovou, Mgr. Bc. Denisou Kotroušovou, JUDr. Janem Mífkem a Mgr. Vojtěchem Urbou skvěle zhostil také řízení jednotlivých konferenčních sekcí. V neposlední řadě pak děkujeme také

členům organizačního týmu z řad studentů a zejména pak recenzentům této publikace za její posouzení.

Konference samotná i vydání tohoto sborníku pak bylo financováno v rámci interního grantového projektu Západočeské univerzity v Plzni SVK1-2023-007 „Naděje právní vědy – Právní věda v praxi 2023“.

Pevně věřím, že tento sborník si i přes své velmi široké tematické rozpětí najde spokojené čtenáře nejen z řad právnické akademické obce, ale i z řad všech těch, kteří se zabývají právem v praxi.

za organizační tým
doc. JUDr. Vilém Knoll, Ph.D.

Obsah

<i>Marek Adamkovič</i> Aktuálny stav kriminalizácie dezinformácií v Slovenskej republike	1
<i>Jan Adamov</i> Sankční politika České republiky v multilaterálním kontextu	7
<i>Filip Baláži</i> Princípy zdaňovania vs. aktuálne trendy v boji proti daňovým únikom	15
<i>Lýdia Baluchová</i> Medzinárodnoprávna subjektivita jednotlivca v oblasti ochrany ľudských práv s jej presahom do azylu a utečenectva	25
<i>Tibor Bartoš, Martin Orviský</i> Karuselové podvody	36
<i>Lilla Andrea Barzo</i> Thoughts on the private law interpretation of the doctor's duty to tell the truth ...	48
<i>Alexandra Bejvančícká</i> Předběžné šetření některých trestných činů proti 6. příkázání: postavení obviněného a jeho advokáta	55
<i>Veronika Bernardinová</i> Aplikace korektivu dobrých mravů v rozhodovací praxi Ústavního a Nejvyššího soudu	63
<i>Matej Biroš</i> Materiálny pohľad na vývoj výšky škody ako kvalifikačného znaku následku trestného činu	71
<i>Petr Bydžovský</i> Právní úprava alternativních fondů z hlediska prevence kriminality	84

<i>Patrik Mária Čerňanský</i> Rozhodnutie prezidenta o nevymenovaní osoby za člena vlády Slovenskej republiky – Oprávnenie alebo svojvôľa?	90
<i>Radka Čihulková</i> Rekognice osob simultánní, sekvenční, wildcard či eliminační – kterou preferovat?	99
<i>Milan Dočkal</i> Vybrané aspekty nabytí vlastnického práva k pohľadávce	110
<i>Miroslava Dolíhalová, Jakub Dzimko</i> K zmluvnej úprave majetkových vzťahov medzi manželmi v podmienkach Slovenskej republiky	118
<i>Milan Ďurica</i> O rozvoji inštitútu odporovateľnosti v judikatúre najvyšších súdnych autorít	131
<i>David Dvořák</i> Disciplinární řízení v osnově zákona o tiskové komoře z roku 1930	140
<i>Attila Fodor</i> Polygraf v trestnom konaní v kontexte zásady nemo tenetur	147
<i>Laura Gazdagová</i> Medzinárodnoprávne mechanizmy ochrany environmentálnych ľudských práv hmotnoprávneho charakteru	157
<i>Karolína Godál</i> Nařízení o obecném režimu podmíněnosti ve světle rozhodnutí Soudního dvora EU o žalobách Maďarska a Polska a jeho budoucnost mezi nástroji na ochranu právního státu	170
<i>Karolina Gwiżdż</i> Recent changes in the taxation of residential real estate acquisitions in the context of the Polish tax on civil law transactions	182

<i>Milan Hlušák</i> Domnienky a fikcie v súkromnom práve	189
<i>Dominik Hoda</i> Odpovědnost člena statutárního orgánu obchodní korporace za způsobení úpadku ve světle § 66 zákona o obchodních korporacích ...	198
<i>Júlia Hoffmanová</i> Vybrané riziká a príležitosti daňovej (ne)regulácie v digitálnej ekonomike ...	207
<i>Roland Hochmann</i> Ekonomická kriminalita a priestor pre využívanie alternatívnych trestov pri jej trestaní	215
<i>Diana Horňáková</i> Právna regulácia obmedzovania politických práv v núdzových situáciách – rámcová analýza	222
<i>Žaneta Hošková</i> Žádost o výkon práce na dálku dle novely zákoníku práce	236
<i>Kateřina Hrabánková</i> Ochrana veritelov v čase krízy obchodnej spoločnosti	246
<i>Miroslav Chupáč</i> Otázka (ne)přiznání náhrady nákladů za zastoupení advokátem v soudním řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví	258
<i>Viktória Jánošová</i> Legal framework for the temporary protection of refugees	267
<i>Simona Karafová</i> (Ne)autorita ústavného textu optikou ústavných zmien	278
<i>Maximilián Kiko</i> Povinná miera opatrnosti poškodeného pri podvodných konaniach z pohľadu trestného práva hmotného	288

<i>Renáta Kišoňová</i>	
Od obdivu k znechuteniu	298
<i>Adam Kobyljanský</i>	
Kauza Tempel ve světle aktuální judikatury Ústavního soudu	303
<i>Roman Kočí</i>	
Neslučitelnost funkcí zastupitele obce pohledem garance základních lidských práv	311
<i>Marie Kohoutová</i>	
Úloha mezinárodních dohod při ochraně práva znát svůj původ	322
<i>Vladimír Kolář</i>	
Procesní důsledky porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele poskytovatelem úvěru	330
<i>Vladimír Kreiža</i>	
Odpovědnost za pomocníka-zaměstnance: Jak udělat z hororu příběh s dobrým koncem	342
<i>Petr Kulawiak</i>	
Nemajetková újma při pracovním úrazu	352
<i>Viliam Kutenič</i>	
Dodržiavanie zákonnosti v prípravnom konaní	358
<i>Elena Lazoriková</i>	
Špecifikácia daňových trestných činov v podmienkach Slovenskej republiky ...	366
<i>Zuzana Macková</i>	
Otázky nad aplikáciou Nariadenia (EÚ) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia pri poskytovaní štátnych sociálnych dávok (prídavku na dieťa)	377
<i>Martin Mach</i>	
The Right to be forgotten... but is it really a right?	390

<i>Ondřej Mach</i>	
Změna pohlaví v kontextu pracovního práva	397
<i>Martina Makaturová</i>	
Vývoj pôsobnosti Európskej únie v oblasti trestného práva	409
<i>Jan Mířek</i>	
Specializace trestních úseků soudních oddělení na sexuální trestné činy a na mezinárodní justiční spolupráci	419
<i>Miroslav Mimra</i>	
Nová právní úprava práce na dálku v zákoníku práce	431
<i>Pavčina Minaříková</i>	
Přijatá opatření ve vybraných státech Evropské Unie v době protiruských sankcí v oblasti veřejných zakázek a jejich vzájemné srovnání	443
<i>Michal Novák</i>	
Vybrané nedostatky zákona na ochranu republiky a jeho nadužívání v kontexte urážky prezidenta republiky	452
<i>Mária Nováková, Pavol Rak, Katarína Kezman</i>	
Pracovné podmienky odsúdených	458
<i>Jan Novotný</i>	
Limity mediálních projevů soudců plynoucí z požadavku nestrannosti	466
<i>Jiří Novotný</i>	
Aktuální stav dokončení hospodářské a měnové unie	477
<i>Kateřina Obadalová</i>	
Zaměstnanci nebo OSVČ? První rozhodnutí evropských soudů	489
<i>Júlia Ondrová, Michal Úradník</i>	
Ústavná sťažnosť fyzických alebo právnických osôb v intenciách lehôt	499

<i>Paulina Paľach</i>	
The latest jurisprudence line of the Polish Supreme Court in the context of doubts regarding the interpretation of Art. 17 ¹⁸ sec. 1 of the Act on Housing Cooperatives	506
<i>Petra Paluchová</i>	
Ochrana zvierat ako súčasť verejného záujmu z pohľadu Európskeho súdu pre ľudské práva	514
<i>Lucia Petříková</i>	
Náhradné materstvo z pohľadu aplikačnej praxe pracovného práva	524
<i>Vladimír Petrila</i>	
Zneužitie práva a daňový podvod v kontexte judikatúry Súdneho dvora Európskej únie	531
<i>Dominika Písařčíková</i>	
Postihovanie plagiatstva normami správneho práva	543
<i>Juraj Plaza</i>	
Eliminácia pracovných úrazov pomocou umelej inteligencie	550
<i>Martin Plch</i>	
Přivlastnění a nález jako originární způsob nabytí vlastnického práva v občanském zákoníku	560
<i>Viliam Poništ</i>	
Vliv rozsudku Súdneho dvora EÚ v spojených veciach C-422/19 a C-423/19 „Hessischer Rundfunk“ na vývoj menového práva	571
<i>Natália Priateľová</i>	
Zvýhodnenia ESOP programov a ich uplatnenie v praxi	584
<i>Marek Prudovič</i>	
lus commune – jeho pramene a charakteristika	596

<i>Nguyen Thi Quynh</i> Criticisms of Conventions on international carriage of goods by sea and the question of uniformity	606
<i>Martin Skaloš</i> Právo užívania pôdy v právnej úprave socialistického Československa	615
<i>Raheleh Soltanibahreman</i> Copyright regulations for AI-generated works in the EU	625
<i>Somayyeh Soltanibahreman</i> Legal History and Theory of Law: Unraveling the Foundations of Jurisprudence	632
<i>Marek Strzala</i> Religious freedom and the implementation of electoral programmes after the 2023 parliamentary elections in Poland	639
<i>Luca Szentgyörgyi</i> Property regime of couples in civil partnership in Hungarian law	653
<i>Michaela Szittyaiová</i> Keď sa proces sporí s hmotou (v prípadovej štúdií)	660
<i>Katarína Zajác Ševcová</i> Nadobúdanie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka, publicita údajov katastra a možné zodpovednostné nároky	666
<i>Lucia Šimová</i> Inštitút zapretia otcovstva so zreteľom na návrh dieťaťa	676
<i>Renata Špatenková</i> Nová realita dohod o prácich konaných mimo pracovný poměr. Omezení flexibility pod lupou transpoziční novely zákoníku práce	684
<i>Lukáš Toman</i> Povaha regresního nároku daňového ručitele	696

<i>Frederika Vešelényiová</i>	
Vývoj právnej úpravy poručníctva a zverenia dieťa do náhradnej starostlivosti na Slovensku v prvej polovici 20. storočia	702
<i>Pavel Vetešník</i>	
Role Ústavního soudu České republiky související s pandemií vyvolanou koronavirem COVID-19	714
<i>Michaela Vilhanová, Barbora Klůčiková</i>	
Obchodovanie s deťmi	729
<i>Bronislava Vinerová</i>	
Sloboda prejavu verzus právo na ochranu výsledkov tvorivej duševnej činnosti a možnosti jeho trestnoprávnej ochrany	739
<i>Gabriela Vlková</i>	
Agresivní daňové plánování a zneužití práva v judikatuře Nejvyššího správního soudu	753
<i>Vladislav Vnenk</i>	
Náležitosti odůvodnění příkazu k domovní prohlídce v judikatuře Ústavního soudu ČR	759
<i>Izabela Wasik</i>	
Education in the folk schools in the activities of the National Diet of Galicia	765
<i>Veronika Zoričáková</i>	
Aplikačný rozsah generálnej klauzuly bezdôvodného obohatenia v slovenskom a českom práve	778
<i>Marek Żukal</i>	
„Právo veta“ stálých členů Rady bezpečnosti OSN a limity jeho výkonu	787

Inštitút zapretia otcovstva so zreteľom na návrh dieťaťa

Mgr. LUCIA ŠIMOVÁ

Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

DOI: <https://doi.org/10.24132/ZCU.NADEJE.2023.676-683>

Kľúčové slová:

Rodičovstvo, otcovstvo, určenie otcovstva, zapretie otcovstva, dieťa

Úvod

Skúmanou problematikou je analýza právnej úpravy inštitútu zapretia otcovstva, pričom osobitnú pozornosť venujeme zapretiu otcovstva na návrh samotného dieťaťa. Nakoľko zákon o rodine zreteľne ustanovuje, že matkou dieťaťa je žena ktorá dieťa porodí a toto tvrdenie predstavuje nevyvrátiteľnú domnienku, je nevyhnutné zaoberať sa z pohľadu určovania rodičovstva nie len matkou, ale aj otcom dieťaťa. Zákon o rodine vymedzuje tri právne domnienky, na základe ktorých sa otcovstvo určuje, pričom tieto domnienky na seba logicky nadväzujú a sú vo všeobecnosti považované za vyvrátiteľné. Ich vyvrátiteľnosť je založená na všeobecnom predpoklade a skúsenosti, a teda pokiaľ by neprichádzalo do úvahy odstrániť nesúlad medzi biologickým otcovstvom a právnym otcovstvom, tak by dochádzalo k zásadnému rozporu princípov samotného práva. Pre zachovanie istoty a stability v právnom vzťahu rodičovskom existujú pre výkon práva na zapretie otcovstva pevné kritéria ustanovené zákonom. Zákon č. 36/2005 Z. z. (Zákon o rodine) ustanovuje konkrétny okruh subjektov oprávnených podať návrh na súd za účelom zapretia otcovstva, pričom rovnako im ustanovuje i lehotu, v ktorej je tak možné urobiť. Jedným z oprávnených subjektov je práve dieťa, ktorému venujeme v nasledujúcich riadkoch osobitnú pozornosť.

Zapretie otcovstva na návrh dieťaťa

Za stále relatívne nový právny inštitút, ktorý zaviedla predchádzajúca právna úprava slovenského rodinného práva možno považovať § 96 Zákona o rodine, ktorý nie len že nahradil pôvodné ustanovenie § 62, ale zároveň aj možno hovoriť o odstránení nekoncepčného prvku, ktorým bol zásah generálneho prokurátora do sféry súkromnoprávných vzťahov. V zmysle predchádzajúceho (už nahradeného) znenia pripadala možnosť generálnemu prokurátorovi na podanie návrhu na zapretie otcovstva za predpokladu, že to vyžadoval záujem spoločnosti a rovnako ak rodičom uplynula lehota na zapretie. Súčasná právna úprava priznáva právo sa podanie návrhu za účelom výkonu iniciatívy zaprieť otcovstvo samotnému dieťaťu.¹

V rodinnoprávných vzťahoch by vôľa účastníkov nemala byť prenechávaná a nahrádzaná zásahom štátneho orgánu akým je napríklad generálna prokuratúra. Generálny prokurátor mohol nie len vstupovať do konania pred súdom, ale mal dokonca právo posudzovať, či bolo vhodné a zároveň účelné, aby sa samotné konanie uskutočnilo. Ochranu detí z dôvodu ich obmedzenej spôsobilosti na ochranu svojich práv a presadzovanie ich záujmov je potrebné prenechať súdu, predstavujúcemu nezávislý a nestranný orgán prejednávajúci a rozhodujúci v súdnom konaní, nakoľko práve súdy sú rozhodne spôsobilým orgánom na zhodnotenie a presadzovanie záujmov dieťaťa.² Uvedené sa opiera o nález Ústavného súdu PL. ÚS 1/2010: „*Možnosť generálneho prokurátora podať návrh na zapretie otcovstva už zákonom č. 36/2005 Z. z. nie je daná. V zmysle ustanovenia § 96 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. je dieťa jediným aktívne legítimovaným subjektom oprávneným iniciovať konanie o zapretie otcovstva aj po uplynutí zapieracej lehoty. Vzhľadom na konvalidujúce záujmy právneho otca a dieťaťa týmto prostriedkom patriacim výlučne do dispozičnej sféry dieťaťa sa právny otec nemôže efektívne domáhať ochrany svojho subjektívneho práva na zosúladenie právneho a biologického otcovstva k dieťaťu.*“³

V ustanovení § 96 ods. 1 zákona o rodine „*Ak je to potrebné v záujme dieťaťa a ak uplynula rodičom dieťaťa lehota ustanovená na zapretie otcovstva, môže*

¹ PAVELKOVÁ, B. – KUBÍČKOVÁ, G. – ČEČOTOVÁ, V. *Zákon o rodine: komentár s judikatúrou*. Šamorín: Heuréka, 2005, 369 s. ISBN 8089122248, s. 309.

² CIRÁK, J. – PAVELKOVÁ, B. – ŠTEVČEK, M. *Rodinné právo*. Šamorín: Heuréka, 2008. 216 s. ISBN 9788089122479, s. 91.

³ BÁNOS, R. *Zákon o rodine: Veľký komentár*. Bratislava: Eurokódex, 2015. 396 s. ISBN 9788081550584, s. 282.

súd na návrh dieťaťa rozhodnúť o prípustnosti zapretia otcovstva. V tomto konaní musí byť maloleté dieťa zastúpené kolíznym opatrovníkom.“⁴ sú vymedzené dve základné homotnoprávne podmienky, a to:

- na zapretie otcovstva je nevyhnutný záujem dieťaťa,
- obom rodičom dieťaťa uplynula lehota, počas ktorej bolo možné zaprieť otcovstvo v zmysle ustanovení § 86, § 89 alebo § 93 zákona o rodine.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že v prípade maloletého dieťaťa podáva návrh na zapretie otcovstva kolízny opatrovník ustanovený súdom a plnoleté dieťa je oprávnené podať takýto návrh samo. Nie je vylúčené, že k podaniu návrhu na zapretie otcovstva môže dôjsť aj na základe podnetu rodiča maloletého dieťaťa príslušnému Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý podá následne návrh na svoje ustanovenie do pozície opatrovníka. V takomto prípade by išlo o rodiča, ktorému už uplynula lehota na podanie návrhu na zapretie otcovstva, prípadne muža domáhajúceho sa uznania svojho otcovstva, hoci vzhľadom na to, že zákonodarca rodičom ustanovil prekluzívne zapieracie lehoty a po ich márnom uplynutí dal aktívnu legítimáciu len dieťaťu, zrejme nechcel, aby ju mali po uplynutí lehôt aj rodičia, inak by túto možnosť explicitne zakotvil. V aplikačnej praxi sa objavujú aj prípady, kedy maloleté dieťa podá návrh na zapretie otcovstva na súd a opatrovník mu je pridelený až následne.

Uvedené tvrdenie možno oprieť o odôvodnenie českého Ústavného súdu č. III. ÚS 125/98, keď ústavnou sťažnosťou napadli rozsudok obecného súdu maloleté deti⁵ „*Ústavní soud, přihlédnuv nejdříve k věku nezletilých stěžovatelů (12 a 11 let) a zejména k jejich současné rozumové úrovni tak, jak se podává ze stavu dokazování před obecnými soudy, dospěl k závěru, že v rozsahu projednávané materie lze mít za to, že oba nezletilí stěžovatelé mají způsobilost k právním úkonům (§ 9 o. z.), a proto jim ve stejném rozsahu přiznal procesní způsobilost (§ 19 o. s. ř., § 63 zákona) i pro řízení před Ústavním soudem, když jinak jim pro toto řízení ustanovil opatrovníka (§ 37 odst. 2 zák. č. 94/1963 Sb., § 63 zákona, § 192 odst. 1 o. s. ř. per analog.), a to v osobě Úřadu městské části Brno-střed.*“⁶

⁴ Ust. § 96 ods. 1 Zákona o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁵ HORVÁTH, E. – VARGA, E. *Zákon o rodine: komentár*. 2. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2014. 676 s. ISBN 9788081680212, s. 536.

⁶ Nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 125/98 zo dňa 24. 9. 1998.

Fázy konania

Samotné konanie o zapretie otcovstva na návrh dieťaťa je v zmysle § 96 ods. 2 zákona o rodine rozdelené na dve fázy, pričom uvedené vyplýva aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky:⁷ „Konanie o prípustnosti zapretia otcovstva, ktoré začína na návrh dieťaťa v zmysle § 96 ods. 1 ZoR, je prvým štádiom procesu zapretia otcovstva dieťaťom; posudzuje sa v ňom, či zapretie otcovstva je v záujme dieťaťa. V druhom štádiu tohto procesu, ktoré nasleduje, len ak súd vyhovie návrhu dieťaťa a určí, že zapretie otcovstva po uplynutí zákonnej lehoty je v záujme dieťaťa, súd rozhoduje o návrhu na zapretie otcovstva. V oboch štádiách je aktívne vecne legitimované dieťa, pasívne vecne legitimovanými sú obaja rodičia.“⁸ To, či je možné považovať za účelné takéto rozdelenie na dve fázy, a teda zároveň aj na dve samostatné konania pri koncentracii celého prejednávania a rozhodovania v rukách súdu ostáva nezodpovedanou otázkou. Našou úvahou je, či by nebolo lepším a efektívnejším riešením spojiť obe fázy do jedného uceleného konania. Máme za to, že je žiaduce aby záujem dieťaťa bol daný v čase rozhodovania súdu o zapretie otcovstva a nie v dobe, keď súd rozhodoval o prípustnosti konania, nakoľko súčasná právna úprava neustanovuje zákonnú lehotu do uplynutia ktorej počnúc právoplatnosťou rozsudku o prípustnosti zapretia otcovstva, treba podať návrh na zapretie otcovstva. Okrem týchto uvedených dôvodov nemožno opomenúť ani modelovú situáciu, ktorá môže pokojne nastať, a to že pokiaľ by v období po vydaní rozhodnutia o prípustnosti zapretia otcovstva rodičia dieťaťa umreli, tak ďalší návrh na zapretie otcovstva (predstavujúci v súčasnosti *de facto* druhú fázu konania) dieťa nemôže podať.⁹ S výnimkou už uvedeného, možnosť podať návrh na vyslovenie prípustnosti zapretia otcovstva nie je časovo limitovaná, z čoho vyplýva, že trvá počas celého života dieťaťa a končí jeho smrťou.

Prvou fázou je konanie o prípustnosti zapretia otcovstva. Z už uvedeného vyplýva, že podmienky potrebné pre splnenie aktívnej vecnej legitimácie napĺňa dieťa, ktoré má záujem na tom, aby bolo otcovstvo muža zapísaného v knihe narodení príslušnej matriky zapreté. V prípade maloletých detí podáva v ich mene v tejto fáze návrh na zapretie otcovstva orgán sociálnoprávnej ochrany detí

⁷ HORVÁTH, E. *Judikatúra vo veciach rodinnoprávných vzťahov*. Bratislava: Iura Edition, spol. s r.o., 2012. 437 s. ISBN 9878080784577, s. 345.

⁸ Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 125/98 zo dňa 4. februára 2009 Cdo 96/2008.

⁹ HORVÁTH, E. – VARGA, E. *Zákon o rodine: komentár*. 2. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2014. 676 s. ISBN 9788081680212, s. 537.

a sociálnej kurately, ktorý tieto v konaní aj zastupuje (ust. § 96 ods. 1 zákona o rodine a ust. § 73 ods. 2 písm. d) zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).¹⁰ Plnoleté deti sú oprávnené podať predmetný návrh samé. Na mieste navrhovateľa nie je prípustné procesné nástupníctvo, a to z logického dôvodu, že ide o osobnú povahu domáhaného práva. Pokiaľ navrhovateľ (dieťa) v čase pred podaním návrhu na zapretie otcovstva umrie, nemožno predmetný návrh podať. Pokiaľ by k úmrtiu navrhovateľa (dieťaťa) došlo v už začatom konaní, nemožno v ňom pokračovať a súd takéto konanie zastaví, nakoľko dediči po navrhovateľovi nemôžu pokračovať pri uplatňovaní predmetného zapieracieho práva.

V tejto (prvej) fáze sa skúma splnenie hmotnoprávnych podmienok, a teda v prvom rade márne uplynutie lehôt, ktoré sú podmienené spôsobom určenia otcovstva. Pokiaľ bolo otcovstvo určené podľa prvej domnienky (§ 85 a nasl. ZoR), a teda za otca dieťaťa bol považovaný manžel matky, tak v prípade posudzovania lehoty u matky museli uplynúť aspoň tri roky od narodenia dieťaťa alebo od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, že neskorší manžel nie je otcom dieťaťa, pokiaľ sa matka opätovne vydala. V prípade posudzovania lehoty u otca lehota márne uplynula ak prešli najmenej tri roky odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke. Pri určovaní otcovstva podľa druhej domnienky (§ 90 a nasl. ZoR) sa lehota počíta odo dňa kedy obaja rodičia vykonali súhlasné vyhlásenie pred matričným úradom alebo súdom. Pre takéto situácie je nevyhnutné správne ustálenie tohto okamihu v zápisnici príslušného orgánu. Je dôležité poukázať na skutočnosť, že pre aplikáciu inštitútu zapretia otcovstva na návrh dieťaťa musí zapieracia lehota uplynúť obom rodičom. Z povahy tohto inštitútu vyplýva, že nikto by nemal suplovať aktivitu rodičov, a to ani dieťa samotné.

Ďalšou hmotnoprávnou podmienkou je preukázanie samotného záujmu dieťaťa. V tejto súvislosti poukazujeme na právo vyplývajúce z Dohovoru o ochrane práv dieťaťa, a to právo poznať svojich rodičov a následne súlad biologického otcovstva a zápisu v matrike. Záujem môže okrem iného spočívať aj v zdravotných dôvodoch, napríklad za účelom diagnostiky dedičných chorôb, ale aj v majetkových nárokoch. Poukazujeme na skutočnosť, že pokiaľ zapieracie právo využijú rodičia dieťaťa, tak nemusia v konaní preukazovať záujem na zapretí

¹⁰ LAZÁR, J. a kolektív. *Občianske právo hmotné*. Bratislava: IURIS LIBRI, 2014. 698 s. ISBN 9788089635085, s. 340.

žiadnym spôsobom, pričom v prípade konania na návrh dieťaťa (či už maloletého alebo plnoletého) mu zákonodarca ukladá túto povinnosť.

Pasívnu legitimitáciu upravuje ust. § 96 ods. 3 zákona o rodine explicitne len pre konanie o zapretie otcovstva, avšak nesporne možno vyvodiť, že aj pre konanie o prípustnosť zapretia otcovstva platí rovnaký okruh subjektov, vrátane ustanovenia, že ak ani jeden z rodičov nežije, zapieracie právo zaniká. Pasívne legitimovanými sú matka a muž, ktorý je zapísaný v matrike ako otec dieťaťa. „V konaní majú postavenie nerozlučných spoločníkov, nakoľko účinok rozhodnutia súdu sa bude vzťahovať na oboch. Pokiaľ zomrie v priebehu konania jeden z pasívne legitimovaných subjektov, súd voči nemu konanie zastaví a bude pokračovať v konaní s druhým pasívne legitimovaným subjektom. V prípade smrti oboch pasívne legitimovaných subjektov je zákonným dôsledkom zánik zapieracieho práva.“¹¹

Zákon explicitne neustanovuje aké skutočnosti musí dieťa preukázať, aby bolo v konaní o prípustnosti zapretia otcovstva úspešné, napriek tomu možno dôvodne predpokladať, že by súd nepochybne zamietol návrh pokiaľ by rodičom neuplynuli zapieracie lehoty alebo pokiaľ by súd dospel k záveru, že nie je preukázaný záujem dieťaťa. Pokiaľ súd rozhodne v prospech návrhu a teda mu vyhovie, tak zároveň určí, že zapretie otcovstva je v záujme dieťaťa. Následne môže dieťa po nadobudnutí právoplatnosti takéhoto rozhodnutia podať návrh na zapretie otcovstva, čím končí „prvá fáza konania“.

Ďalšou fázou konania je samotné konanie o zapretie otcovstva. Ide v zásade o časovo neobmedzenú možnosť dieťaťa, nakoľko zákon o rodine nijakým spôsobom neustanovuje žiadnu lehotu, počas ktorej musí byť návrh na zapretie otcovstva podaný. Nemožno opomenúť, že zákonodarca neumožňuje takéto konanie začať ex offa, ale len na návrh. V tejto fáze je za aktívne vecne legitimované považované dieťa (či už maloleté alebo plnoleté), ktoré je zastúpené kolíznym opatrovníkom. Pasívne vecne legitimovanými sú muž, ktorý je zapísaný v matrike ako otec dieťaťa a matka. Ich postavenie v konaní predstavuje nerozlučných spoločníkov, nakoľko rozhodnutie súdu sa bude vzťahovať a bude mať účinky na oboch. V prípade, že dieťa umrie, automaticky zaniká možnosť zaprieť otcovstvo prostredníctvom tohto inštitútu, rovnako tak zanikajú rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu. V prípade, že by nebohé dieťa malo potomkov, tak by príbuzenské vzťahy zostali zachované, a to vrátane vyživovacej povinnosti

¹¹ HORVÁTH, E. – VARGA, E. *Zákon o rodine: komentár. 2. vyd.* Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2014. 676 s. ISBN 9788081680212, s. 538.

medzi ostatnými príbuznými, ale už bez zákonnej možnosti nápravy tohto stavu.¹²

V konaní o zapretí otcovstva sa vedie dokazovanie, prostredníctvom ktorého možno použiť v zásade všetky dostupné dôkazné prostriedky, ktorými možno zistiť a preukázať skutkový stav. Ako príklad možno uviesť výsluch účastníkov konania, výsluch svedkov, diagnostiku DNA, znalecké posudky a ďalšie. Súd má povinnosť vykonať aj iné dôkazy okrem dôkazov navrhnutých účastníkmi, pokiaľ je to potrebné na zistenie skutkového stavu veci, nakoľko ide o statusové konanie.¹³

Záver

Inštitút zapretia otcovstva spôsobuje závažné dôsledky pre všetky dotknuté osoby, najmä však pre dieťa. Je preto nevyhnutné, aby príslušné súdy v konaní o takýchto veciach vyvíjali maximálne úsilie na zistenie skutkového stavu veci. Konkrétne pri zapieraní otcovstva na návrh dieťaťa možno pozorovať rôzne nedostatky, pričom za primárne problematické sa javí plynutie lehôt, ktoré musia uplynúť obidvom rodičom, aby bolo naplnená hmotnoprávna podmienka a bolo vôbec prípustné tento inštitút v praxi aplikovať. V prípade určovania otcovstva podľa prvej domnienky je plynutie zapieracej lehoty naviazané na rôzne skutočnosti a z tohto dôvodu je dieťaťu sťažená možnosť poznať svoj pôvod a dostať do súladu právne, biologické a sociálne otcovstvo. Nakoľko pri manželovi matky, je skutočnosť od ktorej sa počíta lehota určená subjektívne, je na úvahe súdu, aby posúdil, či táto lehota uplynula alebo nie, pričom je dôležité aby mal súd na zreteli záujem dieťaťa a jeho právo poznať svoj pôvod.

¹² HORVÁTH, E. – VARGA, E. *Zákon o rodine: komentár. 2. vyd.* Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2014. 676 s. ISBN 9788081680212, s. 540.

¹³ Ust. § 36 Civilného mimosporového poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Resumé

Institute of Denial of Paternity with Regard to the Proposal of a Child

Denial of paternity causes serious consequences for all concerned, but especially for the child. It is therefore essential that the competent courts in proceedings on such matters make every effort to ascertain the facts of the matter. By examining the issue in question, we try to bring a comprehensive view on the institution of denial of paternity to the proposal of the child, pointing out shortcomings and suggesting possible improvements.